

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. vasario 17 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Antano Simniško (kolegijos pirmininkas) ir Algirdo Taminsko (pranešėjas),
teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **sinteresuoto asmens V. A.** kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo V. A. skundą dėl antstolio veiksmų, suinteresuoti asmenys antstolis Dalius Traigsas, M. S., V. A.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių bylinėjimosi išlaidų paskirstymą ypatingosios teisenos byloje tuo atveju, kai ji baigta nepriėmus teismo sprendimo dėl bylos esmės, aiškinimo ir taikymo.
- Antstolis D. Traigis žinioje yra vykdomoji byla Nr. 0241/20/00295, pradėta pagal įsiteisėjusį Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. vasario 21 d. sprendimą, kuriuo išsakovas V. A. priteista išskolui M. S. 1742,64 Eur laidojimo išlaidų atlyginimo, 5 proc. dydžio metinės procesinės palikanos ir 1239,55 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
- Pareiškėjo V. A. atstovas advokatas Marius Rumšas pateikė skundą dėl antstolio veiksmų, kuriuo prašė panaikinti antstolio 2020 m. balandžio 9 d. patvarkymą Nr. S-TTA-295/2020 dėl turinių teisių arešto ir sustabdyti vykdomąją bylą Nr. 0241/20/00295. Pareiškėjas teigė, kad Vilniaus apygardos prokuratūroje rengiamas pareiškėnės dėl pareiškėjo pripažinimo neveiksniu, todėl vykdomąją bylą būtina sustabdyti, iki teismas pripažins pareiškėją neveiksniu ar rėmtojai veiksniu tam tikroje srityje ir paskirs globėją bei turto administratorių. Be to, 2020 m. balandžio 9 d. antstolis priėmė patvarkymą Nr. S-TTA-295/2020 dėl turinių teisių arešto, kuriuo areštavo pareiškėjų V. A. priklausancias turines teises į jam išmokėtinas lėšas, nustatė 3668,85 Eur turto arešto mastą. Pareiškėjas nuosavybės teise turi nekilnojamojo turto, jį antstolis taip pat yra areštavęs, šio turto bendra vidutinė rinkos vertė (16 521 Eur) yra 4,5 karto didesnė nei išieškoma suma (su palikanomis ir vykdomo išlaidomis – 3668,85 Eur), todėl patvarkymas dėl pareiškėjo turinių teisių arešto yra akivaizdžiai neteisėtas, pažeidžia Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) 675 straipsnio 2 dalį (antstolis negali areštuoti skolininko turto iš esmės daugiau, negu jo reikia išieškotinai sumai ir vykdomo išlaidoms padengti).
- Antstolis D. Traigsas netenkino skundo ir 2020 m. balandžio 27 d. patvarkymu Nr. S-SKN-295-1 persiuntė jį Vilniaus miesto apylinkės teismui.
- Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. lapkričio 17 d. nutartimi sustabdė šią civilinę bylą, iki bus priimti ir įsiteisės galutiniai teismo sprendimai Vilniaus miesto apylinkės teisme nagrinėjamos civilinės bylose Nr. e2YT-16772-545/2020 ir Nr. e2YT-38473-545/2020 pagal Vilniaus apygardos prokuratūros prokuroro, ginančio viešąjį interesą, pareikštiną dėl asmens (pareiškėjo V. A. šioje byloje) pripažinimo neveiksniu tam tikroje srityje, globos nustatymo ir globėjo bei turto administratoriaus paskyrimo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Vilniaus miesto apylinkės teismas 2021 m. vasario 8 d. nutartimi atnaujino civilinės bylos nagrinėjimą, paliko nenagrinėtą pareiškėjo V. A. skundą dėl antstolio veiksmų ir civilinę bylą nutraukė; 2021 m. vasario 17 d. papildoma nutartimi priteisė suinteresuotam asmeniui M. S. iš suinteresuoto asmens V. A. 1120 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad galutinai teismo procesiniai sprendimai, priimti civilinėse bylose Nr. e2YT-16772-545/2020 ir Nr. e2YT-38473-545/2020, įsiteisėjo, jais pareiškėjas V. A. pripažintas neveiksniu tam tikroje srityje, jam nustatyta globa, globėja bei turto administratorius paskirta jo motina T. A. 2021 m. sausio 18 d. ir 2021 m. sausio 27 d. pareiškėjo globėja pateikė bylose raštus, juose nurodė, kad neperins nagrinėjamoje civilinėje byloje pareiškėjo teisių ir pareigų, t. y. neves už globotinį (pareiškėją) civilinės bylos pagal pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų, nes neturi jokių pretenzijų antstoliui.
- Atsižvelgdamas į tai, kad pareiškėjas yra pripažintas neveiksniu turinių ir asmeninių neturinių santykių srityse, tarp jų – ir turinių bei neturinių teisių gynimo teismuose srityje, o jo globėja raštu nurodė, kad nagrinėjamoje civilinėje byloje neperins pareiškėjo teisių ir pareigų, pirmosios instancijos teismas pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų paliko nenagrinėtą, o civilinę bylą nutraukė.
- Sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų pagal suinteresuoto asmens M. S. 2021 m. vasario 10 d. pateiktą prašymą paskirstymo, pirmosios instancijos teismas nustatė, kad suinteresuotas asmuo M. S. dalyvavo šioje civilinėje byloje, teikė procesinius dokumentus (atsiliepimą į pareiškėjo skundą dėl antstolio veiksmų, taip pat atsiliepimą į pareiškėjo atskirąjį skundą dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutarties) ir patyrė 1120 Eur bylinėjimosi išlaidų.
- Atsižvelgdamas į tai, kad šiuo atveju dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baigtimi buvo skirtingas ir interesai priešingi, pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog suinteresuotas asmuo M. S. turi teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą **CPK 443 straipsnio** 6 dalies prasme; kartu nurodė, kad, sprendžiant dėl bylinėjimosi išlaidų šioje byloje paskirstymo, įvertintina faktinė situacija dėl tikrojo dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumo skundo dėl antstolio veiksmų išnagrinėjimo teisiniu rezultatu. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, nors formaliai skundas dėl antstolio veiksmų buvo paduotas pareiškėjo V. A. vardu, tačiau faktiškai skundo patenkinimas didžiausią įtaką turėjo turėti suinteresuoto asmens V. A., disponuojančio socialiai pažeidžiamam pareiškėjo V. A. lėšomis, interesams. Šią išvadą, teismo nuomone, patvirtina ir tai, kad suinteresuotas asmuo V. A. atsiliepime palaikė skunde išdėstytus argumentus ir siekė, jog skundas dėl antstolio veiksmų būtų patenkinamas. Pirmosios instancijos teismo įsitikinimu, suinteresuotas asmens M. S. patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas iš pareiškėjo V. A. neatitiktų teisingumo ir sąžiningumo principų. Teismo vertinimu, iš bylos duomenų apie pareiškėjo psichikos būklę (Vilniaus miesto apylinkės teismo procesinių sprendimų, priimtų civilinėse bylose Nr. e2YT-16772-545/2020 ir Nr. e2YT-38473-545/2020) matyti, kad jo gebėjimai tinkamai suprasti jo vardu inicijuojamas civilinės bylos esmę buvo abejotini.
- Atsižvelgdamas į išdėstytas aplinkybes, pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad teisingumo ir sąžiningumo principus nagrinėjamu atveju atitiktų suinteresuoto asmens M. S. patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas iš faktinio šios bylos iniciatoriaus – suinteresuoto asmens V. A. (**CPK 3** straipsnio 6 dalis, 443 straipsnio 6 dalis).
- Vilniaus apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal suinteresuoto asmens V. A. atskirąjį skundą, 2021 m. balandžio 22 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. vasario 8 d. nutartį ir 2021 m. vasario 17 d. papildomą nutartį paliko nepakeistas, priteisė suinteresuotam asmeniui M. S. iš suinteresuoto asmens V. A. 370 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant apeliacine tvarka, atlyginimo.
- Pasiskaidydamas dėl atskirojo skundo argumentų bylinėjimosi išlaidų pirmosios instancijos teisme paskirstymo klausimu, apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad teismų praktikoje akcentuojama, jog, sprendžiant klausimą dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, svarbią reikšmę turi kaltė (atsakomybė) dėl proceso; pagal ją sprendžiama, kam turėtų tekėti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo našta.
- Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad formaliai byla buvo pradėta pagal pareiškėjo V. A., bylos nagrinėjimo metu pripažinto neveiksniu, skundą, tačiau, įvertinus pareiškėjo sveikatos būklę, abejotina, ar jis gebėjo tinkamai suprasti jo vardu inicijuojamas civilinės bylos esmę ir pasirinkti atstovą – advokatą M. Rumšą, kuris apeliacinės instancijos teisme atstovauja ir atskirąjį skundą pateikiamas suinteresuotam asmeniui V. A.
- Vykdomosios bylos medžiagos pagrindu apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad suinteresuotas asmuo V. A., veikdamas pagal pareiškėjo V. A. 2015 m. liepos 1 d. išduotą įgaliojimą, sudarė tris pirkimo-pardavimo sutartis, pagal kurias pardavė pareiškėjui priklausantį nekilnojamąjį turtą. Už parduotą nekilnojamąjį turtą buvo gauta 131 500 Eur. Dalis pinigų – 122 000 Eur – buvo pervesta į suinteresuoto asmens V. A. banko sąskaitą.
- Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pareiškėjas ginčijo antstolio 2020 m. balandžio 9 d. patvarkymą Nr. S-TTA-295/2020 dėl turinių teisių arešto, kuriuo antstolis, be kita ko, nurodė suinteresuotam asmeniui V. A. pervesti lėšas, išmokėtinas pareiškėjui V. A. į antstolio depozitinę sąskaitą, taip pat įpareigojo pranešti antstoliui, ar privalo išmokėti pareiškėjui pinigų sumas, ir nurodyti, kokių pagrindų ir per kokį terminą, taip pat pateikti antstoliui mokėjimo dokumentų kopijas, kurios patvirtintų, kad suinteresuotas asmuo V. A. yra atsisakęs su pareiškėju V. A. pagal jo vardu sudarytas pirkimo-pardavimo sutartis.
- Atsižvelgdamas į tai, kad suinteresuotas asmuo V. A. nepateikė įrodymų, pagrindžiančių jo nurodomas aplinkybes, jog visas pareiškėjui priklausancias lėšas yra perdavęs jo globėjai T. A., apeliacinės instancijos teismas, remdamasis pirmiau nurodytomis aplinkybėmis, sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad pareiškėjo pateiktas skundo dėl antstolio veiksmų patenkinimas didžiausią įtaką turėjo turėti suinteresuoto asmens V. A., disponuojančio pareiškėjo V. A. lėšomis, interesams. Pažymėjęs, kad byloje nėra duomenų, jog suinteresuotas asmuo V. A. būtų įvykdęs pareiškėjo įsakymą areštuoti antstolio patvarkyme išdėstytus nurodymus, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad suinteresuoto asmens V. A. elgesys neatitinka apdairaus ir rūpestingo asmens elgesio, nes jeigu suinteresuotas asmuo V. A. būtų įvykdęs antstolio nurodymus, pareiškėjui nebūtų reikėję ginčyti jų teisme.
- Pripažinęs, kad byloje dalyvaujančių asmenų patirtos bylinėjimosi išlaidos susidarė dėl suinteresuoto asmens V. A. elgesio (**CPK 93 straipsnio** 4 dalis), apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog pirmosios instancijos teismas, priimdamas 2021 m. vasario 17 d. papildomą nutartį, tinkamai aiškino ir taikė proceso teisės normas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- Kasaciniu skundu suinteresuotas asmuo V. A. prašo panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. vasario 17 d. papildomą nutartį bei Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, sprenddami bylinėjimosi išlaidų šioje byloje paskirstymo klausimą, pažeidė **CPK 443** straipsnio 6 dalies nuostatas. Šioje proceso teisės normoje nustatyta, kad dalyvaujančių byloje asmenų bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos; tais atvejais, kai dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baigtimi yra skirtingas arba jų interesai yra priešingi, teismas gali proporcingai padalyti turėtas bylinėjimosi išlaidas arba jų atlyginimą priteisti iš dalyvausio byloje asmens, kurio pareiškimas atmetamas. Suinteresuotas asmuo V. A. teigia, kad ypatingosios teisenos bylose teismas turi pagrindą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš dalyvausio byloje asmens tik esant dviejų sąlygų visumai: 1) yra skirtingas dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baigtimi arba jų interesai yra priešingi ir 2) byloje dalyvaujantis asmuo yra patekęs pareiškimą, kurį teismas atmetė. Suinteresuotas asmuo V. A. sūninka, kad jo ir kitų suinteresuotųjų asmenų (M. S., antstolio D. Traigso) suinteresuotumas bylos baigtimi buvo skirtingas, tačiau kartu pažymi, jog jis jokio pareiškimo byloje neteikė. Teismas suinteresuoto asmens V. A. pareiškimo neatmetė, nes jo pareiškimo byloje apskritai nėra. Nesant **CPK 443 straipsnio** 6 dalies nurodytų sąlygų viseto, pirmosios instancijos teismas neturėjo teisinio pagrindo priteisti iš suinteresuoto asmens V. A. bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
 - Suinteresuoto asmens V. A. atskirajame skunde dėl pirmosios instancijos teismo 2021 m. vasario 17 d. papildomos nutarties peržiūrėjimo buvo nurodyti argumentai, susiję su pirmosios instancijos teismo padarytu proceso teisės normos (**CPK 443** straipsnio 6 dalies) pažeidimu, tačiau apeliacinės instancijos teismas atskirajame skunde iškelto proceso teisės taikymo klausimo išnagrinėjo ir nutartyje dėl jo (ne)pagrįstumo nepasakė. Tai lemė, kad iš suinteresuoto asmens V. A. buvo nepagrįstai priteista 1120 Eur bylinėjimosi išlaidų pirmosios instancijos teisme ir 370 Eur bylinėjimosi išlaidų apeliacinės instancijos teisme atlyginimo.
- Suinteresuotas asmuo M. S. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo atmeti suinteresuoto asmens V. A. kasacinį skundą ir palikti nepakeistas Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. vasario 17 d. papildomą nutartį bei Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutartį, priteisiant bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, išsamiai išnagrinėję bylinėjimosi išlaidų šioje byloje atsiradimo priežastis ir dalyvaujančių byloje asmenų procesinį elgesį, priėmė pagrįstas ir teisėtas nutartis, nusprendė, kad suinteresuoto asmens M. S. patirtas bylinėjimosi išlaidas turi atlygti ne socialiai pažeidžiamas pareiškėjas V. A., bet jo išduoto įgaliojimo pagrindu suinteresuotas asmuo V. A.
 - Iš kasacinio skundo argumentų nėra suprantama, kokio rezultato siekia jį patekęs suinteresuotas asmuo V. A. (t. y. ar jis siekia, jog bylinėjimosi išlaidos būtų priteistos atlygti iš pareiškėjo V. A.).
 - Nagrinėjamu atveju teisinis dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas yra akivaizdus – nors pareiškėjas šioje byloje yra V. A., tačiau būtent suinteresuotas asmuo V. A. siekė panaikinti jo žinioje esančių pareiškėjo V. A. lėšų naudojimo apribojimą ir pareigą pervesti šias lėšas į antstolio depozitinę sąskaitą.

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl CPK 443 straipsnio 6 dalies aiškinimo ir taikymo

21. Kasaciniu skundu suinteresuotas asmuo V. A. prašo panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2021 m. vasario 17 d. papildomą nutartį, kuria, nutraukus civilinę bylą, pradėtą pagal pareiškėjo V. A. skundą dėl antstolio veiksmų, nutarta priteisti suinteresuotam asmeniui M. S. iš suinteresuoto asmens V. A. 1120 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutarties dalį, kuria pirmosios instancijos teismo papildoma nutartis palikta nepakeista, taip pat priteista suinteresuotam asmeniui M. S. iš suinteresuoto asmens V. A. 370 Eur apeliacinės instancijos teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Civilinė byla, pradėta pagal pareiškėjo V. A. skundą dėl antstolio veiksmų, kurioje kaip suinteresuoti asmenys dalyvavo antstolis D. Traigas, M. S. ir V. A., buvo nutausta dėl to, kad šios bylos nagrinėjimo metu priimtas ir įsiteisėjusias Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. lapkričio 16 d. ir 2020 m. gruodžio 17 d. sprendimas civilinėse bylose Nr. e2YT-16772-545/2020 ir Nr. e2YT-38473-545/2020 pareiškėjas V. A. pripažintas neveiksniu tam tikroje turtinyje bei neturintį teisių srityje, jam nustatyta globa, o jo globėja ir turto administratore paskirta T. A. nurodė, jog nagrinėjamoje civilinėje byloje dėl antstolio veiksmų neperis pareiškėjo teisių ir pareigų ir neves bylos už pareiškėją, nes neturi pretenzijų antstoliui.
22. Byloje kilo ginčas, ar susiklosčiusioje situacijoje, kai teismas nutraukė bylą, pradėtą pagal pareiškėjo V. A. skundą dėl antstolio veiksmų, bylinėjimosi išlaidų, patirtų už advokato teisinę pagalbą rengiant atsiliepimą į šį skundą ir atsiliepimą į pareiškėjo atskirąjį skundą, atlyginimas pagrįstai buvo priteistas suinteresuotam asmeniui M. S. iš suinteresuoto asmens V. A. Suinteresuotas asmuo V. A. kasaciniame skunde teigia, kad šioje byloje, sprendžiant dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, taikytinos CPK 443 straipsnio 6 dalies nuostatos; nurodo, kad pagal šią teisės normą, esant skirtingam dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumui bylos baiginiui arba jų interesams esant priešingoms, bylinėjimosi išlaidų atlyginimas gali būti priteistas tik iš dalyvaujančio byloje asmens, kuris teikė pareiškimą, kurį teismas atmetė. Suinteresuotas asmuo V. A. teigia, kad jis pareiškimo šioje byloje neteikė, taigi pareiškimas nebuvo (ir negalėjo būti) atmetas, todėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimas nepagrįstai iš jo priteistas.
23. Teisėjų kolegija, vertindama šiuos kasacinio skundo argumentus, pažymi, kad šioje – ypatingosios teisėnos – byloje (CPK 442 straipsnio 6 punktą), kuri buvo nutausta, t. y. užbaigta nepriėmus teismo sprendimo dėl joje keltų klausimo esmės, aktualios tiek CPK 443 straipsnio 6 dalies, tiek CPK 94 straipsnio 1 dalies nuostatos (CPK 443 straipsnio 1 dalis).
24. CPK 443 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad dalyvaujančių byloje asmenų bylinėjimosi išlaidas neatlyginamos; tais atvejais, kai dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baiginiui yra skirtingas arba jų interesai yra priešingi, teismas gali proporcingai padalyti (t. y. paskirstyti) turėtus bylinėjimosi išlaidas arba jų atlyginimą priteisti iš suinteresuoto asmens, kurio pareiškimas atmetas. Teisėjų kolegija pažymi, kad pagal šios teisės normos dispoziciją teismas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo sprendžia tik esant skirtingam dalyvaujančių byloje asmenų suinteresuotumui dėl bylos baigties (ar jų interesų priešingumui) ir tik esant teismo procesiniam sprendimui, priimanam (priimtą) dalyvavusių byloje asmenų naudai, ir šiuo remdamasis.
25. Nagrinėjamu atveju prašymą priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą pateikė suinteresuotas asmuo M. S. Kasaciniu skundu neginijama, kad byloje dalyvaujančių asmenų – pareiškėjo V. A. (skolininko, prašiusio panaikinti antstolio patvarkymą) ir suinteresuoto asmens M. S. (šieskotojos, prašiusios atmeti skundą dėl antstolio veiksmų) – suinteresuotumas bylos baiginiui yra skirtingas, todėl suinteresuotam asmeniui M. S. pripažintina teisė į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą CPK 443 straipsnio 6 dalies prasme.
26. Minėta, kad nagrinėjamoje ypatingosios teisėnos byloje pareiškėjo V. A. skundas buvo paliktas nenagrinėtas, o civilinė byla, pradėta pagal šį skundą, nutausta. Tokia procesinė situacija CPK 443 straipsnio 6 dalyje neregamentuojama, o vadovautis šioje normoje įtvirtinta bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisykle, pagal kurią bylinėjimosi išlaidų paskirstymo pagrindas yra proceso dalyvių (ne)palankaus sprendimo dėl bylos esmės priėmimas, šioje byloje nėra galimybės, nes toks sprendimas joje nebuvo priimtas. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija nurodo, kad CPK 443 straipsnio 6 dalies nuostatos nagrinėjamoje byloje aktualios ir taikytinos tik tiek, kiek yra susijusios su dalyvaujančių byloje asmenų pozicijos dėl reikalavimo dalyko nustatymu (jų suinteresuotumo bylos baiginiui, interesų (ne)priešingumo įvertinimu) ir kartu pagrindo spręsti dėl suinteresuoto asmens M. S. patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo būvini. Kita vertus, konstatavus, kad toks pagrindas egzistuoja, o civilinė byla nutausta, bylinėjimosi išlaidų paskirstymas, priešingai nei teigiama kasaciniame skunde, nėra negalimas.
27. Kasacinio teismo praktikoje laikomasi pozicijos, kad bylos ar jos dalies nutaukimas yra bylos (jos dalies) užbaigimas neprimant teismo sprendimo dėl ginčo esmės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-326-701/2021, 57 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika). Tokios procesinės situacijos atveju bylinėjimosi išlaidų paskirstymas reglamentuojamas CPK 94 straipsnio 1 dalyje, šioje teisės normoje įtvirtinta, kad tuo atveju, kai byla baigiama neprimant teismo sprendimo dėl ginčo esmės, teismas bylinėjimosi išlaidas paskirsto atsižvelgdamas į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas, ir įvertindamas priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos.
28. Kasacinis teismas yra išaiškęs, kad, civilinę bylą nutaukus, bylinėjimosi išlaidos paskirstomos remiantis priežasties teorija, pagal kurią, sprendžiant, kam ir (ar) kokia apimtini turėtų tekti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo našta, svarbią (lemiamą) reikšmę turi kaltė (atsakomybė) dėl proceso. Atsakomybė ir kaltė dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nustatoma pagal procesinius šalių santykius, jų procesinį elgesį, t. y. vertinamas bylinėjimosi išlaidų priežastingumas, šalių apdairumas ir rūpestingumas, atliekami procesiniai veiksmai, įskaitant ir iniciuojant patį bylos procesą, t. y. paduodant ieškinį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-380-943/2021, 50 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
29. Be kita ko, pažymėtina, kad bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas, kaip ir bet kuris kitas klausimas, iškilęs civiliniame procese, sprendžiamas vadovaujantis ir teisingumo, protingumo bei sąžiningumo principais (CK 1.5 straipsnio 4, 3 dalys, CPK 3 straipsnio 1 dalis).
30. Taigi nagrinėjamu atveju, remiantis CPK 94 straipsnio 1 dalimi ir nurodyta kasacinio teismo praktika, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo šioje byloje klausimas sprendžiamas pagal dalyvavusių byloje asmenų procesinius santykius ir jų procesinį elgesį bylos nagrinėjimo metu, įvertinant priežastis, nulėmusias pareiškimo (skundo dėl antstolio veiksmų) pateikimą, kartu – ir suinteresuoto asmens M. S. bylinėjimosi išlaidų susidarymą.
31. CPK 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas. To paties straipsnio 3 dalyje nurodyta, kad teismas imasi nagrinėti civilinę bylą pagal asmens (arba jo atstovo), kuris kreipėsi, kad būtų apginta jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, pareiškimą. Bylinėjimosi išlaidus yra neatisejama civilinės bylos iškilimo ir nagrinėjimo dalis; jas sudaro pinigų sumos, kurias turi sumokėti byloje dalyvaujantys asmenys už teismo atliekamus procesinius veiksmus (pvz., žyminis mokėstis), taip pat jų turėtos (pvz., atstovavimo) arba teismo patirtos (pvz., procesinių dokumentų siuntimo) pinigines išlaidas, susijusias su bylos nagrinėjimu teisme. Taigi bylinėjimosi išlaidų patyrimas susijęs su asmens siekiu apginti patirtą jo teisę ir (ar) interesus. Teisinių procesą ginčui išspręsti iniciavęs asmuo prisiima riziką, jog netenkinus jo ieškinio (pareiškimo, skundo) ar nutausta civilinę bylą, jam gali tekti patirti su bylos nagrinėjimu susijusių išlaidų, be kita ko, atlygti kitų bylos dalyvių patirtas pagrįstas bylinėjimosi išlaidas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-145-403/2021, 17 punktas).
32. Teisėjų kolegija pažymi, kad taip pat gali būti atvejai, kai asmens, besikreipiančio su ieškiniu (pareiškimu, skundu) į teismą, siekis apginti savo galbūt pažeistas teises ar įstatymo saugomus interesus siejamas ne tik su jo paties, o kartais netgi ne su jo paties, bet su kitų asmenų, vienu ar kitu pagrindu susijusių ir byloje dalyvaujančių kaip trečiųjų ar suinteresuotų asmenų, teisėmis, pareigomis ar interesais.
33. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad pareiškėjas V. A. 2015 m. liepos 1 d. įgaliojimu Nr. 2-6117, patvirtintu Vilniaus m. 4-ojoje notarių biure, įgaliojo suinteresuotą asmenį V. A., kuris yra pareiškėjo gimnaitis (dėdė), atlikti platų spektrą atstovavimo veiksmų, tarp jų – disponuoti pareiškėjui priklausančiu turtu, gauti pinigų už parduotą turtą, atstovauti pareiškėjui antstolių kontoroje, mokėti pinigus į antstolių depozitinę sąskaitą ir kt. Suinteresuotas asmuo V. A., veikdamas pagal šį įgaliojimą, sudarė 2016 m. gruodžio 15 d., 2017 m. gruodžio 20 d. ir 2018 m. gegužės 11 d. pirkimo-pardavimo sutartis, pagal jas pardavė pareiškėjui V. A. priklausantį nekilnojamąjį turtą. Didžioji dalis už parduotą nekilnojamąjį turtą gautų pinigų buvo pervesa į suinteresuoto asmens V. A. banko sąskaitą. Suinteresuotas asmuo M. S. (ligametė pareiškėjo V. A. tėvo S. A. gyvenimo draugė, pržiūrėjusi į jį iki mirties) savo lėšomis palaikydavo nurodytą, jog tai pareiškėjo V. A. skolos įvykdymas; pareigojo suinteresuotą asmenį V. A. tuo atveju, jeigu jis neturi pareiškėjo V. A. mokėtinų išlaidų, raštu pranešti antstoliui, ar privalo išmokėti pareiškėjui pinigų sumas, bei nurodyti, kokiu pagrindu ir per kokį terminą; taip pat įpareigojo suinteresuotą asmenį V. A. pateikti antstoliui mokėtinio dokumentų kopijas, patvirtinančias suinteresuoto asmens atsisakymą su pareiškėju V. A. pagal jo vardu sudarytas nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sutartis.
34. Antstolio D. Traigai žinioje yra vykdomoji byla Nr. 0241/20/00295, pradėta pagal nurodytą teismo sprendimą. Vykdydamas šią bylą, antstolis išsiaiškino, kad pareiškėjo vardu buvo sudarytos tryš nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sutartys, kurių pasirašymo metu pareiškėjui atstovavo ir pinigų pagal sandorius gavo jo įgalotas asmuo V. A. Atsižvelgdamas į tai, kad suinteresuotas asmuo (įgaliotinis) V. A. disponuoja pakankama pinigų suma pareiškėjo (įgaliotinio) prievolėi pagal pirmiau nurodytą teismo sprendimą įvykdyti, antstolis priėmė 2020 m. balandžio 9 d. patvarkymą Nr. S-TTA-295/2020, kurio: areštavo pareiškėjui V. A. priklausancias turtnes teises į jam išmokėtą lėšas; nustatė 3668,85 Eur turto areštą sumai; nurodė prievolės skolininkui suinteresuotam asmeniui V. A. įvykdyti prievolę antstoliui – lėšas, išmokėtias pareiškėjui, perversi į antstolio depozitinę sąskaitą ir mokėjimo paskyrti nurodyti, jog tai pareiškėjo V. A. skolos įvykdymas; pareigojo suinteresuotą asmenį V. A. tuo atveju, jeigu jis neturi pareiškėjo V. A. mokėtinų išlaidų, raštu pranešti antstoliui, ar privalo išmokėti pareiškėjui pinigų sumas, bei nurodyti, kokiu pagrindu ir per kokį terminą; taip pat įpareigojo suinteresuotą asmenį V. A. pateikti antstoliui mokėtinio dokumentų kopijas, patvirtinančias suinteresuoto asmens atsisakymą su pareiškėju V. A. pagal jo vardu sudarytas nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sutartis.
35. Procesas šioje byloje prasidėjo pareiškėjo V. A. atstovo advokato M. Runšo (veikiančio pagal jo ir pareiškėjo pasirašytą 2018 m. rugsėjo 14 d. teisinių paslaugų sutartį) pateikto skundo dėl antstolio veiksmų, kurio prašyta panaikinti antstolio 2020 m. balandžio 9 d. patvarkymą Nr. S-TTA-295/2020 dėl turtnių teisų arešto ir sustabdyti vykdomąją bylą Nr. 0241/20/00295, pagrindu. Byloje nebuvo gincytos aplinkybės, kad pareiškėjas V. A. yra neįgalus nuo vaikystės, jam diagnozuotos psichikos ligos. Byloje nėra duomenų, kad suinteresuotas asmuo V. A. būtų įvykęs apskūstame antstolio patvarkyme jam nurodytus įpareigojimus.
36. Taigi nagrinėjamoje byloje pagal nustatytas aplinkybes susiklostė situacija, kai formaliai procesas joje buvo iniciuotas pareiškėjo V. A., tačiau jo siekis apginti savo pažeistas teises turėjo turėti tiesiogines įtakos ir suinteresuoto asmens V. A. (šios esmės – tik jo) teisėms bei pareigoms.
37. Teisėjų kolegijos vertinimu, sprendžiant dėl subjekto, atsakingo už bylinėjimosi išlaidų šioje konkrečioje byloje susidarymą, svarbu ir tai, kad, kaip minėta, šios bylos, pradėtos pagal pareiškėjo V. A. skundą, nagrinėjimo metu pasivertino su pareiškėjo socialiniu požiūriu susijusi aplinkybė – Vilniaus miesto apylinkės teismo 2020 m. lapkričio 16 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. e2YT-16772-545/2020 konstatuota, kad jis negali suprasti savo veiksmų esmės bei jų valdyti visose turtinyje ir neturintį santykių srityje, tarp jų – ir jo gebėjimą ginti savo teises teisme susijusioje srityje. Atsižvelgiant į tai, pagrįstu pripažinti, kad nagrinėjusių teismų vertinimas, kad pareiškėjo gebėjimai tinkamai suprasti jo (šios esmės – jo vardu) iniciuojamas civilines bylas esmė buvo abejotini, o tikrasis šios bylos iniciatorius buvo suinteresuotas asmuo V. A. – pareiškėjo dėdė ir įgaliotinis, negalėjęs nežinoti, kad pareiškėjas yra neįgalus dėl psichikos ligų (sunkaus profinio atsilikimo) nuo vaikystės. Teisėjų kolegijos nuomone, šis vertinimas sustiprina ir ta aplinkybę, kad tiek pareiškėjas V. A., tiek suinteresuotas asmuo V. A. šioje byloje buvo atstovaujami to paties atstovo – advokato M. Runšo. Skundą dėl antstolio veiksmų pareiškėjo V. A. vardu 2018 m. rugsėjo 14 d. teisinių paslaugų sutarties pagrindu pateikė (procesą civilinėje byloje iniciavo) – advokatas M. Runšas. Nors atstovavimo sutartį su advokatu pasirašė pats pareiškėjas V. A., tačiau iš civilinės bylos Nr. e2YT-16772-545/2020 duomenų matyti, kad pareiškėjas nei parašo, nei dokumentų prasmės negebėjo suvokti. Remiantis išdėstytais argumentais, nepagrįstai pripažinti kasacinio skundo argumentai, susiję su pagrindu priteisti byloje susidariusių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš suinteresuoto asmens V. A. nebūvini dėl to, kad byloje formaliai buvo teiktas ne jo pareiškimas.
38. Kadangi pareiškėjas V. A., pateikdamas skundą, veikė nesuprasdamas savo veiksmų reikšmės ir galimų jų padarinių (taigi, ir kad gali tekti atlygti kitų byloje dalyvavusių asmenų patirtas bylinėjimosi išlaidas), be to, atsižvelgiant į pareiškiniu skusto antstolio patvarkymo turinį, akivaizdu, jog būsimas teismo sprendimas šiuo atveju turėjo turėti tiesiogines įtakos būtent suinteresuoto asmens V. A. interesams, pirmosios ir apeliacinės instancijos teismams pagrįstai pripažino, jog būtų nesąžininga ir neteisinga susidariusių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą priteisti iš pareiškėjo V. A. Teisėjų kolegijos vertinimu, suinteresuoto asmens M. S. bylinėjimosi išlaidų susidarymą nulėmė ne jo socialiai pažeidžiamas V. A., o šios esmės nuo suinteresuoto asmens V. A., apskūstame antstolio patvarkyme įardyto prievolės skolininkui, priklausancias priežastys, šiam siekiant sustabdyti suinteresuoto asmens M. S. naudai vykdomą išieškojimą iš, kaip išsiaiškino antstolis, suinteresuoto asmens V. A. disponuojamų pareiškėjo V. A. lėšų. Atsižvelgiant į tai, kad suinteresuotas asmuo V. A. nagrinėjamoje byloje sutiko su pareiškėjo V. A. vardu pateiktame skunde reikšiamais prašymais, susijusiais su jo (suinteresuoto asmens V. A.) interesais, t. y. suinteresuoto asmens V. A. (prašiusio skunda dėl antstolio veiksmų tenkinti) ir suinteresuoto asmens M. S. (prašiusio skunda dėl antstolio veiksmų atmeti) suinteresuotumas bylos baiginiui buvo skirtingas, sprendžiant, jog suinteresuotam asmeniui V. A. pagal priežasties teoriją tenka priešingo bylos dalyvio patirtų išlaidų atlyginimo pareiga.
39. Nors teisiniu kasaciniame skunde prašomoje panaikinti pirmosios instancijos teismo papildomoje nutartyje padarytų išvadų pagrindą nurodyta CPK 443 straipsnio 6 dalis, tačiau šis teismo papildomos nutarties motyvų (jos 14 punktas) darytina išvada, kad pirmosios instancijos teismas, priteisdamas bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš suinteresuoto asmens V. A., vadovavosi ir priežasties teorija. Apeliacinės instancijos teismas vadovavosi CPK 94 straipsnio 1 dalimi, tyrė šiai teisės normai taikyti reikšmingas su dalyvaujančių byloje asmenų procesiniu elgesiu susijusias aplinkybes ir pripažino, kad nagrinėjamu atveju byloje dalyvaujančių asmenų patirtos bylinėjimosi išlaidos susidarė dėl suinteresuoto asmens V. A. elgesio. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismams, sprendžiant bylinėjimosi išlaidų atlyginimo šioje byloje klausimą, nurodė argumentus, kurių pagrindu paskirstė išlaidas. Šios išvados neprieštarauja CK 1.5 straipsnio 4, 3 dalyje, CPK 3 straipsnio 1 dalies reikalavimams. Dėl to darytina išvada, kad teismai, įvertinę priežastis, nulėmusias pareiškimo (skundo dėl antstolio veiksmų) šioje byloje pateikimą, joje dalyvaujančių asmenų procesinius santykius ir jų procesinį elgesį, pagrįstai atsižvelgė (kaulu) dėl suinteresuoto asmens M. S. bylinėjimosi išlaidų susidarymo pripažino suinteresuotą asmenį V. A. išsąskai.
40. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, sprendžiant dėl bylinėjimosi išlaidų šioje ypatingosios teisėnos byloje, kai joje nepriimtas sprendimas dėl esmės, atlyginimo, tinkamai vadovavosi proceso teisės normomis ir nenukrypo nuo kasacinio teismo praktikos šiuo klausimu. Dėl to suinteresuoto asmens V. A. kasacinio skundo argumentai neteikia įstatyme (CPK 346 straipsnio 2 dalyje) nustatyto pagrindo keisti ar naikinti apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą (CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktą).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

41. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos (CPK 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis).
42. Netenkinus kasacinio skundo, jį pateikio suinteresuoto asmens V. A. patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos, sprendžiamas atsiliepimą į kasacinį skundą padavusio suinteresuoto asmens M. S. patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas.
43. Suinteresuotas asmuo M. S. prašo atlygti jo kasaciniame teisme patirtas bylinėjimosi išlaidas, kurias sudaro 850 Eur už konsultacijas ir atsiliepimą į kasacinį skundą parengimą; šioms išlaidoms pagrįstai pateikė 2022 m. sausio 7 d. sąskaitą už teisines paslaugas ir 2022 m. sausio 17 d. pinigų priėmimo kvitą, seriją LAT, Nr. 9114057. Prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą pateiktas tinkamai, prašoma priteisti suma neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. IR-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8.14 punktuose nustatytą dydžį, todėl nurodyta suma priteistina suinteresuotam asmeniui M. S. iš kasacinį skundą padavusio suinteresuoto asmens V. A. (CPK 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 6 punktas, 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis).
44. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 8 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 6,07 Eur tokių išlaidų. Jų atlyginimas priteistinas valstybei iš suinteresuoto

asmens V. A., kurio kasacinis skundas netenkinamas ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 2 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo 2021 m. balandžio 22 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti suinteresuotam asmeniui M. S. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) iš suinteresuoto asmens V. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 850 (aštuonis šimtus penkiasdešimt) Eur bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo.

Priteisti valstybei iš suinteresuoto asmens V. A. (a. k. *(duomenys neskelbtini)*) 6,07 Eur (šešis Eur 7 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Artanas Simiškis

Algirdas Taminskas